

Lisa 11
Kinnitatud Saku Muusikakooli direktori
20.06.2018 käskkirjaga nr 5-ü

Saku Muusikakooli klaveri põhiõppe õppekava, 7 õppeaastat, kokku 1155 tundi, koosneb klaveri põhiõppe ainekavast, solfedžo põhiõppe ainekavast ja muusikaloo põhiõppe ainekavast vastavalt õppeaastale: I - 140, II – 140, III – 140, IV – 175, V – 175, VI – 175 ja VII – 210 tundi

1. Ainete loend

- 1.1 I-VI klassis toimub 2 klaveri ja 2 solfedžo tundi nädalas.
- 1.2 VII klassis toimub 2 klaveri, 1 saateklassi (ansambli) ja 2 solfedžo tundi nädalas.
- 1.3 IV-VII klassis toimub 1 muusikaloo tund nädalas.

2. Õppekava eesmärk

- 2.1 Õppekava eesmärk – õnnelik ja enesekindel inimene, kes:
  - 2.1.1 on sihipäraselt arendatud pillivaldamise oskuste ja loomevõimega;
  - 2.1.2 omab muusikaliseks kutseõppeks vajalikku kvaliteetset algharidust;
  - 2.1.3 on süvamuusikat mõistev ja hindav;
  - 2.1.4 orienteerub erinevates muusikastiilides ning armastab muusikat ja musitseerimist;
  - 2.1.5 osaleb Saku valla kultuurielu edendamisel.

3. Klaveri põhiõppe ainekava

Õppetöö plaani koostamisel lähtub õpetaja programminõuetest, kuid võib sellesse teha aastate lõikes ka suuremaid või väiksemaid korrekture. Tähtis on õppetulemus. Kuidas seda saavutada, on õpetaja pedagoogilisest oskusest ja taktitundest, lähtudes õpilase individuaalsetest omadustest.

Eriala tunnid toimuvad kaks korda nädalas, tunni kestvus on 45 minutit. Lisaks klaveri tundidele on õpilasel võimalik saada koosmusitseerimise ning noodilugemise tunde, vabade tunnikoormuste olemasolul. Soovitavalt tegeletakse noodilugemise, ansambli mängu ja saate õpetusega ka klaveri tundides, kui ainekava omandamise kõrvalt selleks jääb.

1) Esinemised.

Iga klaveriõpilane peaks kooli sisestel või avalikel kontsertidel esinema vähemalt kolm korda õppeaasta jooksul. Esinemishindest olulisem on põhjendatud selgitus õpilasele tema esinemise heade külgede ja ka vigade kohta. Esinemiste koondhinne kajastub tunnistusel.

2) Noodilugemisest.

Noodilugemise oskus on suure praktilise väärtusega. Mida paremini õpilane mängib noodist, seda edukamalt on ta võimeline omandama uut repertuaari. Võime noot ladusalt lugeda on looduse poolt vähestele kaasa antud. Küll on aga seda võimalik arendada kogu muusikakoolis õppimise ajal.

3) Saateklass.

Kuigi eriala tundides ei jätku pahatihti aega tegeleda klaverisaate kujunduse, improvisatsiooni ja transponeerimisega, on praktikas see üks edaspidises elus kõige rohkem kasutust leidev

oskus. Põhiakordide leidmist õpetatakse esimestes klassides, alates V klassist võiks lisanduda klaverisaate kujundamine tähtnimetuste järgi.

4) Arvestused ja eksamid.

I, II, ja III klassi kevadel on hindeline arvestuskontsert, kus iga

õpilane esitab 2 – 3 teost, soovitavalt polüfoonia või suurvorm ja erineva karakteriga palad.

IV õppeaasta lõpeb noorema astme eksamiga. Esitada tuleb 4 teost: polüfoonia, suurvorm, etüüd ja lüüriline pala. Hiljemalt IV õppeaasta jooksul selgitab õpetaja välja, kas õpilane võib jätkata A ainekava järgi, või on vajalik kasutada edaspidi B ainekava.

V ja VI õppeaasta kevadisel arvestusel on soovitav esitada lisaks etüüdid ja paladele kindlasti suurvorm ja polüfoonia.

VII õppeaasta lõpetamisel tuleb esitada 4 teost: polüfoonia, suurvorm, etüüd, pala.

I õppeaastal tuleks võtta kasutusele võimalikult mitmekülgne repertuaar, kasutada erinevaid klaverikoole (vt. näiteid). Järgnevatel õppeaastatel sõltub repertuaari valik õpilase omapärasest ja võimekusest. Allpool toodud kevadiste arvestuste/eksamite näidiskavad on soovituslikud, esinemispalade valik tuleb teha vastavalt kättesaadavale repertuaarile ning õpilase võimetele. Klasside lõikes kasutada valitava repertuaari võrdluseks „Kohaliku omavalitsuse huvialakooli üleriigilise õppekava, Lisa 6” (14. 08. 1997)

Õppeaasta jooksul toimub kaks tehnilist arvestust, mis hõlmavad heliredeleid ja etüüde.

Talvisel arvestusel käsitletakse dieesidega helistikke ja kevadisel bemollidega helistikke vastavalt nõuetele.

3.1 I klass, klaver, noorem aste (I-IV klass)

Õppe sisu:

I poolaastal alustatakse käehoiu ja vaba kehahoiu rakendamise õpetusest. Portato, legato, staccato. Toetus-vabastus. Klaveri ehitus ja klahvide/nootide nimed. Võib alustada kuulmise järgi, soovitav alustada ka noodiõpetusega. Erinevad kõlad – dünaamika terminid ja seletus.

II poolaastal hiljemalt noodiõpetus. Viiuli- ja bassivõti. Alustada heliredelite õpetust.

Soovitav tutvuda C, G, D, F duuridega, a, e, d mollidega.

Heliredel 2 oktaavi, akordid (staccato, pikad), 3- heliline lühike kolmkõla eraldi kätega, kromaatileine heliredel (D noodist lahku)

Kevadisel arvestuskontserdil esitada 2-3 erineva karakteriga/tehnikaga vabalt valitud pala või etüüdi.

Tasedmenäited:

a) Czerny-Germeri etüüdid;

b) Gnesina etüüdid;

c) Goedicke op. 32, op. 36, op. 46;

d) Schytte op. 108, op. 160;

e) Gretsaninov – „Laste album“ (valik);

f) Maikapar – „Lastepalad“.

g) klaverikoolid: Thomson, Agnestig, Nikolajeva, Alfred's, Bastien, Kõlar, I. Joamets

3.2 II klass, klaver

Õppe sisu:

Heliredelitest on soovitav läbi võtta järgmised helistikud: duurid – C, G, D, F, B, mollid – a, e, h, d, g. Mažoorid 2 - 4 oktaavi otse koos kätega, keskelt lahku, minoorid 2 – 4 oktaavi otse, koos kätega. Kolmehelilised akordid portatos ja staccatos. Kolmeheliline lühike kolmkõla eraldi kätega. Kromaatileine heliredel 2 oktaavi otse, koos kätega. Õpilane peab olema võimeline iseseisvalt kergema nooditekstiga töötama. Soovitav on repertuaari valikul arvestada heliredeli nõuetega (vastavate elementidega etüüdid). Repertuaari valikul peab siiski arvestama nii kehaliste kui muusikaliste eeldustega.

Tasemenäited:

a) Clementi – „Sonatiin“ op.36 nr.1. C-duur 1.osa;

b) Tšaikovski – „Vana prantsuse lauluke“;

- c) Berens – „Etüüd“ op.70 nr.33;
- d) Beethoven – „Sonatiin G“ I osa;
- e) etüüdidest: Berens op. 70, Bertini op. 100, Duvernoy op. 176, Schytte op. 108, op. 160.

3.3 III klass, klaver

Õppe sisu:

Heliredelitest on soovitatav läbi võtta järgmised helistikud: duurid – C, G, D, A, F, B, Es, mollid – a, e, h, fis, d, g, c. Mažoorid – 4 oktavit skeem, minoor otse. Kolmehelilised akordid koos, neljahelilised kolmkõlad I poolaastal eraldi, II poolaastal koos. Kromaatileine 4 oktaavi otse koos. Lihtkadentsid.

Õpilane peab olema tuttav enamike dünaamika ja agoogika märkidega. Noodilugemisega on vajalik tegeleda, ansamblimänguga on soovitatav tegeleda siis, kui õppuri võimed seda lubavad ning klaveri tundides selleks aega jääb.

Tasemenäited:

- a) Beethoven – „Sonatiin F-duur“;
- b) J. S. Bach – „Väike prelüüd C-duur“;
- c) Czerny-Germer – „Etüüd“ (I osast);
- d) Kabalevski „Sonatiin“ op. 27;
- e) Händel – „Allemande G“;
- f) etüüdidest: Bertini op. 100, Burgmüller op. 100, Duvernoy op. 176, Löschoron op. 65;
- g) eesti autoritelt: Eespere, Tamberg, Marguste, Kangro ja Põldmäe klaveripalad lastele.

3.4 IV klass, klaver

Õppe sisu:

Noorema astme lõpuklass, valmistumine kevadiseks üleminekuksamiks. Vastavalt õpilase musikaalsusele ning õpivõimele võib olla vajalik kasutada klaveri üldõppe ainekava üleminekuksamit (vt. näidiskava allpool). Õpilane peab elementaarsel tasemel olema võimeline töötama nooditekstiga ja sellest aru saama. Noodilugemisega on vajalik tegeleda, ansamblimänguga on soovitatav tegeleda siis, kui õppuri võimed seda lubavad ning klaveri tundides selleks aega jääb.

Heliredelitest on soovitatav läbi võtta järgmised helistikud: duurid – G, D, A, E, B, Es, As, mollid – e, h, fis, cis, g, c, f. Mažoorid – 4 oktaavi skeem, minoorid – harmooniline skeem, meloodiline otse. Murtud kolmkõla eraldi, neljaheliline kolmkõla koos, pikk kolmkõla otse, koos. Kromaatileine otse, koos. Lihtkadentsid.

IV klassis toimub noorema astme lõpueksam – üleminekuksam vanemasse astmesse.

Üleminekuksamil tuleb peast esitada polüfoonia, suurvorm, etüüd ja lüüriline pala.

Eksamitulemuste põhjal võib kooli õppenõukogu soovitada mõnel õpilasel jätkata üldõppes.

Tasemenäited põhiõppe üleminekuksamiks:

- a) Clementi – „Sonatiin“ op.36 nr.3 C-duur I osa;
- b) J. S. Bach – „Väike prelüüd F-duur“ (I osast);
- c) Põldmäe – „Vihmas ja päikesepaistes“;
- d) Lemoine – „Etüüd“ op.37 nr.20;
- e) S. Maikapar – „Variatsioonid vene teemale“ op.8
- f) J. S. Bach – „2-häälne inventsioon C“;
- g) R. Schumann – „Julge ratsanik“;
- h) Burgmüller – „Etüüd“ op. 100.

Tasemenäited üleminekuksamiks, kui õpilane jätkab õpinguid alates V klassist üldõppes:

- a) J.S. Bach – „Anna Magdaleena noodivihik“ (valik);
- b) I. Berkovits – „Sonatiin C“;
- c) V. Kabalevski – „Klounid“;
- d) L. Schytte – „Etüüd“ op. 108 või op. 160.

3.5 V klass, klaver, vanem aste (V-VII klass)

Õppe sisu:

Õpetuse eesmärk interpretatsiooniliste võtete, probleemide lahendamine. Muusika erinevate stiilide võimalikult laialdane tutvustamine mängitava repertuaari kaudu. Ansamblimänguga või saateklassi praktikaga on soovitatav tegeleda siis, kui õpilase võimed seda lubavad ning klaveri tundides selleks aega jääb.

Heliredelitest on soovitatav läbi võtta järgmised helistikud: duurid – D, A, E, H, Es, As, Des, mollid – h, fis, cis, gis, c, f, b. Mažoorid – 8 skeem 3, 10, 6 otse, minoorid – 8 skeem. Murtud kolmkõla koos, pikk kolmkõla skeem. D7 mažooris ja VII7 minooris, viieheliline arpedžo, kromaatileine skeem, II liitkadents.

Tasemenäited:

- a) Kuhlau – „Sonatiin“ op.55 nr 3, I osa;
- b) J. S. Bach – „Kahehäälneline inventsioon“
- c) Tobias – „Igatsus kevade järele“;
- d) B. Dvarionas – „Variatsioonid F-duur“;
- e) G. F. Händel – „Fugett D“;
- f) L. van Beethoven – „Bagatell c-moll“.

3.6 VI klass, klaver

Õppe sisu:

Muusika erinevate stiilide võimalikult laialdane tutvustamine mängitava repertuaari kaudu. Ansamblimänguga või saateklassi praktikaga on soovitatav tegeleda siis, kui õpilase võimed seda lubavad ning klaveri tundides selleks aega jääb.

Heliredelitest on soovitatav läbi võtta järgmised helistikud: duurid – A, E, H, Fis, Es, As, Des, mollid – fis, cis, dis, c, f, b. Mažoorid – 8, 3, 10 skeem, 6 otse, minoor – 8 skeem.

D7 mažooris ja VII7 minooris, viieheliline arpedžo, murtud arpedžo, akordid, pikk arpedžo skeem, kromaatileine skeem, II liitkadents.

Tasemenäited:

- a) Beethoven – „Sonaat“ op. 49 nr.2 G-duur I osa;
- b) J. S. Bach – „Kolmehäälneline inventsioon“ (või keerulisem 2-häälneline);
- c) Mendelsson – „Sõnadeta laul“;
- d) Cramer – „Etüüd“ op. 60;
- e) A. Rowley – „Kontsert G“ II, III osa;
- f) D. Kabalevski – „Prelüüd ja fuuga“ op. 61 C;
- g) J. Haydn – „Allegro A“;
- h) J. Burgmüller – „Etüüd“ op. 109.

3.7 VII klass, klaver

Õppe sisu:

Muusika erinevate stiilide võimalikult laialdane tutvustamine mängitava repertuaari kaudu. Ansamblimänguga või saateklassi praktikaga on soovitatav tegeleda. Vanema astme lõpuklass. Valmistumine muusikakooli lõpueksamiks. Tehniliste oskuste ja vilumuste lihvimine.

Huvilistele valmistumine edasiõppimiseks keskastme muusikakoolis.

Heliredelitest tegeletakse kõikide erinevate helistikega ja elementidega vastavalt repertuaari omapärale ja õpilase mängutehnika arendamise vajadusele. Soovitatav on anda õpilasele suuline hinnang ja selgitused.

Tasemenäited lõpueksamiks:

- a) J. S. Bach – „Kolmehäälneline inventsioon“ või kogumikust „Väikesed prelüüdid ja fuugad“;
- b) Beethoven, Mozart, Kuhlau – sonaadi I osa.
- c) Czerny – „Etüüd“ op 299 või 740;
- d) Grieg, Mendelsson, Tsaikovski – romantiline pala;
- e) J. S. Bach „HTK“ d-moll, g-moll;

- f) F. Mendelsson – „Kontsert nr 1 g- moll“ I osa (või nr 2 d- moll I osa);
g) J. Hummel – „Etüüd“ op. 125;
i) U. Sisask – tsüklist „Tähistaevas“.

4. Solfedžo põhiõppe ainekava

Solfedžo põhiõppe ainekava eesmärk on õpilastes arendatud sisemine kuulmine, intonatsiooni täpsus, lauluoskus, muusikaline kirjaoskus, analüüsisivõime.

Aine õpetamise käigus arendatakse järgmisi oskusi:

1) Laulmine

Laulmiseks vajalikud algteadmised: hingamine, fraseerimine, intonatsiooni puhtus, väljendusrikkus.

Astmetaju arendamine. Astmete tabamine astmetabelil: noodinimedega, vabalt valitud silbil, astmenumbritega ja/või astmenimedega. Laulmine noodijoonestikult rändnoodi järgi.

Heliredeli laulmine: tervikuna, tetrakordide kaupa, erinevates taktimõõtudes, rütmiseeritult, kaanonina.

Solfedžeerimine. Harjutuste laulmine sõnadega ja/või noodinimedega. Õpitud harjutuse transponeerimine. Õpitud harjutuse laulmine peast. Tundmatu harjutuse laulmine. Taktiviipamise skeemid.

Mitmehäälsuse arendamine. Heliredelid intervallides (ters, sekst jne.). Intervallide laulmine kahehäälselt. Akordide laulmine 3-4 häälselt. Järgnevuste laulmine. Mitmehäälsed harjutused (sh. kaanonid). Saatega laul.

2) Rütmi

Rütmis liikumine. Rütmsilpide omandamine. Rütmiharjutused ühele ja kahele käele. Rütmi koputamine koos taktiviipamisega. Ostinato rütmid laulusaatega. Saaterütm laulule. Rütmi kaanon. Lihtsamad rütmipartituurid.

3) Analüüs

Rütmi analüüs. Meloodiaanalüüs. Vormianalüüs. Laadi ja/või helistiku analüüs. Intervallide analüüs. Akordide analüüs. Dünaamika analüüs.

4) Diktaat

Meloodiline diktaat. Rütmidiktaat. Mäludiktaat. Lünkdiktaat. Kiirusdiktaat astmete tabamiseks.

Kahehäälneline diktaat.

5) Improvisatsioon

Meloodia improvisatsioon: antud tekstile, läbivõetud teemale (astmed, helistik, akord jne.), antud rütmile.

Rütmi improvisatsioon: õpitud taktimõõdus, teatud rütmigruppidega, õpitud meloodia saateks. Lihtsamad rütmipartituurid.

Saate improvisatsioon: bass antud meloodiale, teine hääle antud meloodiale, põhikolmkõlade bassi saade.

6) Itaaliakeelsed oskussõnad

Tempode nimetused. Tempomuutused. Dünaamika. Iseloomu väljendavad sõnad.

NOOREM ASTE I (soovitavalt klassid I – II)

Õppe-eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise kaudu;
- rütmitaju arendamist rütmiharjutuste ja -mängude kaudu
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikalise kuulmise ja tonaalsuse tunnetuse arendamist;
- muusikateooria algtõdede omandamist (noodikirja algteadmised, ilma võtmemärkideta ja väheste võtmemärkidega helistikud, taktimõõdud jms);

- lihtsa muusikalise teksti üleskirjutamist.

Õppesisu

TEOORIA

Noodikirja algteadmised:

- noodijoonestik ja abijooned, nootide asukohad noodijoonestikul ja abijoontel, noodivarte õigekiri;
- viiuli- ja bassivõti, nootide tähtnimed.

Meetrum, rütm, tempo, muusikaline vorm:

- takt ja taktijoon, rõhulised ja rõhutud taktiosad, taktidesse jaotamine, lõpujoon, eeltakt, kordusmärgid;
- taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4 (= C), taktiviipamise skeemid;
- noodivältused ja pausid (vältused täisnoodist ja täispausist kuni kuueteistkümnendik-noodini ja -pausini), punkt noodi järel, pidekaar;
- rütmifiguurid („ti-ti”, „tiri-tiri”, „ti-tiri”, „tiri-ti”, „tai-ri”, „ta-i-ti”);
- tempotähised (adagio, largo, andante, moderato, allegro, presto);
- dünaamikatähised (p, mp, mf, f, crescendo, diminuendo)
- fermaat;
- muusikalise vormi taju arendamine laulmise ja muusika kuulamise kaudu (näiteks küsimusvastus, salm-refraän).

Duur ja moll ehk mažoor ja minoor:

- heliredel ja selle ehitus, täistoon ja pooltoon, püsivad ja ebapüsivad astmed, juhtheli;
- duur- ja mollkolmkõla (mažoor- ja minoorkolmkõla), kolmkõlade tähistused väljaspool helistikku: „M“ - duurkolmkõla ja „m“ - mollkolmkõla;
- kuni kahe võtmemärgiga helistikud, paralleelhelistikud, molli loomulik ja harmooniline kuju, meloodiline moll tutvustavalt;
- • transponeerimine suuliselt ja kirjalikult (aste üles ja alla), kordamise, varieerimise ja sekventsia mõisted.

Intervallid:

- priim, sekund, tert, kvart, kvint, oktav.

LAULMINE

Lauldakse igas tunnis. Laulmise juures pööratakse tähelepanu õigele hingamisele, fraseerimisele ja dünaamikale.

- helistike laulmine;
- intervallide ja kolmkõlade laulmine helistikus;
- kaanonite laulmine;
- astmenumbritega laulmine;
- noodist laulmine (sh lastelaulud);
- lühikesed suulised diktaadid.

RÜTMIMÄNGUD

- meetrumitaju arendamine erinevate rütmimängude ja harjutuste abil.

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid:

- kuni 4-taktiline diktaat (võimalusel mängituna eri pillidega);
- lünkdiktaat;
- mäludiktaat;
- meetrumivaba astmediktaat;
- diktaat astmenumbritega;
- rütmidikaat.

NOOREM ASTE II (soovitavalt klassid III – IV)

Õppe-eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise ja muusikalise kuulmise kaudu;
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikalise kuulmise arendamist;
- muusikateooria algtõdede täiendavat omandamist;
- muusika noteerimise oskust;
- meloodiale saatebassi leidmist (edasijõudnutel ka akordide leidmist).

Õppesisu

TEOORIA

Rütm ja taktimõõt:

- taktimõõt 3/8 (edasijõudnutel ka 6/8);
- täiendavad rütmigrupid kuueteistkümnendik- nootide- ja -pausidega;
- edasijõudnutel soovituslikult: triool ja süngoop;
- ühe- ja kahepartiiga (ühe- ja kaherealised) rütmiharjutused.

Helistikud ja akordid, tähtharmonia:

- kolme ja nelja märgiga helistikud (duur ning loomulik ja harmooniline moll, meloodiline moll tutvustavalt);
- põhikolmkõlad astmetähistustega I, IV ja V. Tutvustavalt funktsioonide nimetused;
- I kolmkõla pöörded tähistusega I6 ja I64;
- dominantseptakord astmetähistusega (V7) ja koos lahendusega duuris ja harmoonilises mollis;
- tähtharmonia akordimärkide tutvustamine õpitud akordide ja helistike piires (duur- ja mollkolmkõla, V7);
- tutvustavalt kõrvalastmete kolmkõlad;
- lihtsatele lauludele põhikolmkõladel põhineva saate leidmine (bassi või akordi lisamine).

Intervallid:

- kõik lihtintervallid;
- intervallide suurus toonides, harmooniliste ja meloodiliste intervallide äratundmine kuulmise põhjal, nende laulmine ja määramine helistikus.

LAULMINE

Lauldakse igas tunnis. Laulmise juures pööratakse tähelepanu õigele hingamisele ja fraseerimisele ning dünaamikale.

- I kolmkõla pöörete ja põhikolmkõlade laulmine duuris ning harmoonilises mollis;
- helistike laulmine;

- intervallide ja akordide laulmine õpitud helistikes;
- kaanonite laulmine;
- astmenumbritega laulmine;
- noodist laulmine (sh kahehäälsed harjutused ja lastelaulud).

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid:

- lühike kirjalik diktaat (võimalusel mängitud erinevate pillidega);
- lünkdiktaat;
- mäludiktaat;
- meetrumivaba astmediktaat;
- diktaat astmenumbritega;
- rütmidiktaat (kirjutatakse üles meloodia rütm või koputatud rütm).

LOOMING JA IMPROVISATSIOON

- omaloodud meloodia- või rütmiharjutused;
- omaloodud rütmiostinatod ja põhikolmkõlade saated antud meloodiale;
- õpetaja abiga tehtavad kerged seaded.

Võimalusel kasutada tunnis aeg-ajalt põhipille intervallide ja laadide (duur ning loomulik ja harmooniline moll) määramiseks, lihtsama meloodia järelemängimiseks jms.

TASEMETÖÖ NÕUDED

Üldiselt tasemetööst

Tasemetöös kasutatavad laadid on loomulik duur ja harmooniline moll, kasutatavad taktimõõdud 2/4 ja 3/4 (v.a koputades esitatava rütmiharjutuse puhul, kus võib esineda ka 3/8).

Kirjalik osa

MUUSIKA NOTEERIMINE

- 1) Astmediktaat 8 nooti. Esitatakse meetrumivabalt, mängitakse 2-3 korda. Õpilane kirjutab noodid üles vahetult mängimise ajal.
- 2) Diktaat 4 takti, ilma eeltaktita. Mängitakse 7 korda, millele võib vajadusel lisanduda 1-2 korda. Kirjutamise aeg kuni 15 minutit. Võimalusel vältida diktaadi esitamist klaveril.
- 3) Rütmidiktaat 4 takti. Meloodia rütmi või koputatud rütmi üleskirjutamine. Mängitakse kuni 6 korda. Kirjutamise aeg kuni 10 minutit.

KUULAMINE

- 4) Intervallide ja akordide kuulamine. Mängitakse 8 intervalli ja akordi, kõiki kolm korda järjest (esimene kord harmooniliselt, teine kord meloodiliselt, kolmas kord harmooniliselt). Valikus on duur- ja mollkolmkõlad ning dominantseptakord (ilma lahenduseta). Tähistused: „M“ - duurkolmkõla, väike „m“ – mollkolmkõla, „V7“ - dominantseptakord.

TEOORIA

- 5) intervallide määramine etteantud meloodia põhjal.

Suuline osa

Kogu suuline pilet on ühes helistikus, v.a varemõpitud harjutus.

LAULMINE

- 6) heliredeli laulmine;
- 7) samas helistikus kolmkõla pöörete või põhikolmkõlade ja dominantseptakordi laulmine koos lahendusega;
- 8) võõra harjutuse laulmine;
- 9) varemõpitud harjutuse laulmine.

RÜTMI KOPUTAMINE

10) rütmiharjutuse koputamine (kuni 8 takti, fikseeritud löökpillipartiina, kasutatakse taktimõõte 2/4, 3/4 ja 3/8).

VANEM ASTE (soovitavalt klassid V - VII)

Õppe- eesmärgid

Õppe põhieesmärgiks on muusikataju arendamine, mis hõlmab:

- astmetaju arendamist laulmise ja harmoonilise kuulmise kaudu;
- hääle ja lauluoskuse arendamist;
- muusikateooria omandamist;
- muusika noteerimisoskuse arendamist.

Õppesisu

TEOORIA

Rütm ja taktimõõdud:

- 6/8 taktimõõtet, tutvustavalt ka taktimõõdud 2/2, 3/2 ja 6/4, muusikanäidete põhjal tutvustatakse samuti segataktimõõtu ja vahelduvtaktimõõtu;
- triool, süngoop (sh süngoobid kaheksandikega ja kuueteistkümnendikega), pidekaarega tähistatavad rütmid.

Helistikud ja laadid:

- meloodiline moll;
- kuni viie märgiga helistikud, tutvustavalt helistikud kuni seitsme märgini, kvindiring;
- edasijõudnutele tutvustavalt pentatoonika ja diatoonilised laadid;
- tutvustavalt diatoonilised ja kromaatilised läbiminevad helid ja abihelid. Intervallid:
- kõikide lihtintervallide kordamine, intervallide ehitamine helistikuväliselt üles ja alla.

Akordid:

- akordide tähistused nii rooma numbrite (astmetähistega) kui tähtharmonia akordimärkidega;
- põhikolmkõlade pöörded, pöörete tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;
- kõrvalastmete kolmkõlad, nende tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;
- diatoonilised septakordid, nende tähistamine tähtharmonia akordimärkidega;

Soovitavad tähised:

- C-noodist ehitatud suur mažoorne septakord CM7 või CMaj7
- D-noodist ehitatud väike minoorne septakord Dm7
- G-noodist ehitatud väike mažoorne septakord G7
- H-noodist ehitatud vähendatud septakord Bo7
- H-noodist ehitatud poolvähendatud septakord Bø7
- V7 pöörded nii duuris kui ka harmoonilises mollis koos lahendustega: I pööre V65 lahendusega I; II pööre V43 lahendusega I, III pööre V2 lahendusega I6;
- edasijõudnutele tutvustavalt v.VII7 lahendusega duuri I ja >VII7 lahendusega molli I;
- kuulmise järgi tuttavale meloodiale akordisaate või saatebassi leidmine, võimalusel kasutada tunnis teooria praktiseerimiseks aeg-ajalt põhipille.

LAULMINE

- intervallide laulmine nii helistikus kui antud noodist üles ja alla;
- heliredelite laulmine (loomulik duur, loomulik, harmooniline ja meloodiline moll);
- akordide laulmine (põhikolmkõlad pööretega, V7 pööretega);
- harmooniliste järgnevuste laulmine;
- harjutuste laulmine, kaanonid, noodist laulmine, mitmehäälsus.

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaadid klaveril ning võimalusel erinevate pillidega:

- lünkdiktaat, mäludiktaat;
- saatega meloodia kuulamine, märgitakse üles ainult meloodia;
- edasijõudnutel üksikute altereeritud helidega diktaat.

Järgnevus:

- neljahäälsed harmoonilised järgnevused (4-8 takti) tähistatuna nii rooma numbrite kui akordimärkidega;
- bassi märkimiseks araabia numbreid või noteerida see bassivõtmes;
- edasijõudnutega harjutada figureeritud järgnevust;
- soovitus kasutada õppematerjalina tuntud muusikateoseid, k.a rütmimuusika lugusid.

VANEMA ASTME EKSAMINÕUDED

Üldiselt eksamist

Diktaadid ja suulised ülesanded on kuni nelja märgiga helistikes, akordide ehitamine kuni viie märgiga helistikes. Kasutatavad laadid on loomulik duur ja harmooniline moll, suulises osas ka meloodiline moll. Kasutatavad taktimõõdud on 3/4, 4/4 ja 6/8 (välja arvatud ühehäälsel rütmiharjutuse koputamine, punkt 10).

Kirjalik osa

MUUSIKA NOTEERIMINE

Diktaat

1) Diktaat 4 takti, taktimõõdus 6/8 või diktaat 4 takti, taktimõõdus 3/4 või 4/4. Kirjutamise aeg maksimaalselt 15 minutit. Mängitakse kuni 7 korda.

Järgnevus.

Tähistada nii rooma numbrite kui tähtharmonia sümbolitega. Bass on tähistatud noteerituna bassivõtmes.

2) Järgnevus kitsas seades kuni 5 takti. Akordide valik: põhikolmkõlad pööretega, dominantseptakord põhikujus, vähendatud septakord mollis, II septakord duuris.

INTERVALLIDE JA AKORDIDE KUULAMINE

3) Viie põhiseptakordi kuulamine. Mängitakse harmooniliselt 6 akordi, igat kolm korda.

- Väike mažoorne septakord (7)
- Suur mažoorne septakord (Maj7/M7)
- Väike minoorne septakord (m7)
- Vähendatud septakord (o7)
- Poolvähendatud septakord (ø7)

4) Intervallide ning kolmkõla ja selle pöörete kuulamine. Mängitakse harmooniliselt 6 intervalli või akordi, kõiki kolm korda.

Akordide määramine ja ehitamine

5) Määrata ja ehitada neli akordi: kaks akordi tähtharmonia märgistuse põhjal ja kahele akordile leida tähtharmonia märgistus. Näide: Leia akordimärk (akordid 1 ja 2), ehitada akord tähtharmonia järgi (3 ja 4).

Suuline osa

1) Heliredeli laulmine (loomulik duur, harmooniline või meloodiline moll), lisaks valik akordidest: põhikolmkõlad pööretega ja V7 pööretega antud helistikus.

2) Intervallide laulmine – laulda kaks lihtintervalli antud noodist üles ja alla.

3) Ühehäälse rütmiharjutuse koputamine (kuni 8 takti). Kasutatavad taktimõõdud 3/4, 4/4, 3/8, 6/8. 4) Tundmatu harjutuse laulmine.

5. Muusikaloo põhiõppe ainekava

Muusikaloo põhiõppe ainekava eesmärk on õpilastes tekitatud muusika kuulamise vajadus, oskus seda hinnata, kujundatud muusikatunnetuse võime, orienteerumisvõime erinevates muusikastiilides ja ajastutes, kvaliteetselt edasiantud baastadmised.

5.1 IV klass, muusikalugu (noorem aste)

Õppe sisu:

1) Heli omadused, heli teekond tekkimisest kuulajani, akustika põhitõed.

2) Muusika väljendusvahendid: meloodia, rütm, meetrum, helilaad, tempo, dünaamika, register, tämber, harmoonia (homofoonia- polüfoonia), faktuur.

Muusika näiteid esitatakse klaveril, võimalusel kasutatakse õpilaste repertuaari.

3) Vokaalmuusika hääleliigid, ansamblid, koorid.

4) Eesti rahvalaul ja selle liigid.

5) Eesti rahvapillid ja pillilood.

6) Eesti rahvatantsud.

7) Partituur: sümfooniaorkestri pillid partituuri järjekorras, pillirühmadest moodustuvad ansamblid, orkestri paigutus.

Muusikanäidetena kasutatakse Viljaandi Muusikakoolis valmistatud CD-d, S. Prokofjevi muusikalist muinasjuttu „Petja ja hunt“ ja klaverijuttu „Neli heldet haldjat“.

8) Helitööde ülesehitus: motiiv, fraas, lause, periood.

9) Põhiskeemid vormidest: 2- ja 3- osaline liitvorm, 3- osaline liitvorm, variatsioonivorm, rondovorm.

Näited Anu Kõlari raamatust „Muusikalugu“.

10) Tantsud: ajaloolised tantsud (menuett, gavott, polonees, masurka, krakovjakk, polka, booloro, tšaardaš, valss, tango).

11) Lavamuusika (ballett, ooper, rock-ooper, operett, muusikal).

Muusika näidetena kasutatakse Viljandi Muusikakoolis valmistatud CD-d.

5.2 V klass, muusikalugu (vanem aste)

Õppe sisu:

1) Keskaeg: romaani ja gooti stiil, gregooriuse laul, varajane mitmehäälsus, organum, motett, rüütllaul.

2) Renessans: ajastu üldisloomustus, võrdlus keskajaga, uued laululiigid – ballata, madrigal, Palestrina, Orlandus Lassus, ajastu pillid.

3) Barokk: ajastu üldisloomustus, võrdlus renessansiga, A. Vivaldi elu ja looming, „Aastaajad” (kordamisena).

J. S. Bachi elu ja looming: inventsioonid, prelüüdid ja fuugad (HTK), oreliteosed (tokaata ja fuuga d moll).

Concerto grosso mõiste, Brandenburgi kontserdid.

Vokaalmuusika (mõni aaria või kantaadi osa).

4) Klassitsism: ajastu üldisloomustus ja võrdlus barokiga, uued žanrid.

J. Haydni elu ja looming.

Sümfoonia mõiste ja ülesehitus.

Sonaat-allegro vorm, instrumentaalkontsert.

Keelpillikvarteti mõiste ja ülesehitus.

W. A. Mozarti elu ja looming: sümfooniad, klaverisonaadid.

Ooperiloomingust katkendid ooperitest „Figaro pulm”, „Don Giovanni” ja „Võluflööt”.

Reekviem.

Ludvig van Beethoveni elu ja looming, helikeele võrdlemine Haydni ja Mozarti loominguga.

Klaverisonaadid.

Sümfooniad.

5.3 VI klass, muusikalugu

Õppe sisu:

1) Romantism

F. Schubert: laulud, laulutsükliid, sümfooniad, klaverimuusika, kammermuusika.

F. Chopin: etüüdid, prelüüdid, poloneesid, mazurkad, valsid.

R. Schumann: klaverimuusika - klaveripalade tsükkel „Lastestseenid”.

E. Grieg: klaveripalad ja orkestrimuusika – kontsert klaverile ja orkestrile a-moll, muusika

H. Ibseni draamale „Per Gynt”.

J. Sibelius – sümfooniline muusika.

H. Alfven – Rootsi rapsodia nr. 1.

2) Baltimaade muusika

Läti muusika: piirialade rahvalaulude sarnasus, Cimse seminarist, A. Kalninši looming.

Leedu muusika: M. Tšiurlionise sümfoonilised poemid „Mets” ja „Meri”.

3) Vene muusika

Rahvalaulust Glinkani – M. Glinka orkestrimuusika, ooperid.

Vene muusika 19. saj. 2. poolel: „Võimas rühm” (A. Borodin, M. Mussorgski, N. Rimski-Korsakov, C. Cui, M. Balakirev)

P. Tšaikovski: klaveripalade tsükkel „Aastaajad”, kontsert klaverile ja orkestrile nr. 1, sümfooniline muusika, ooperid, balletid.

S. Prokofjev: ballett „Romeo ja Julia”, sümfooniad.

D. Šostakovič: prelüüdid ja fuugad, sümfooniad, filmimuusika.

5.4 VII klass, muusikalugu

Õppe sisu:

1) Põgus ülevaade 20. sajandi muusika uutest suundadest: impressionism, ekspressionism, neoklassitsism.

2) Eesti rahvusliku muusikakultuuri tekkimine 19. sajandil: laulu- ja mänguseltsid, nende osatähtsus koorilaulu arengus, 3 esimest üldlaulupidu, rahvusliku heliloomingu teerajajad (Kunileid, Thomson, Saebelmann, Hermann), esimesed professionaalid (Kappel, Härma, Türipu), esimene sümfooniaorkester (Läte).

3) Eesti muusikaelu 20. sajandil:

R. Tobias, A. Kapp, nende osa sümfoonilise muusika arendamisel.

H. Eller – põhjamaise helikeele taotlused.

E. Tubin – Eesti suurim sümfonist, esimese balleti looja.

M. Saar ja C. Kreek – rahvaviiside arendusvõtted nende lauludes.

V: Tormis- rahvamuusika kasutamine, võrdlus Saare ja Kreegiga.

G. Ernesaks- laulutaat, tema tegevusvaldkonnad, ooperid.

Uute muusikaliste väljendusvahendite kasutuselevõtt: E. Tamberg, A. Pärt

Uus põlvkond, 20. sajandi II poolel sündinud heliloojad: L. Sumera, E. S. Tüür.

Lõpueksam VII klassis, mis koosneb õppeaasta jooksul kuulatud muusikanäidete äratundmisest ning küsimustest eesti muusika kohta.